

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

Стаття 17. Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу.

Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України.

Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом.

Збройні Сили України та інші військові формування ніким не можуть бути використані для обмеження прав і свобод громадян або з метою повалення конституційного ладу, усунення органів влади чи перешкоджання їх діяльності.

Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей.

На території України забороняється створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом.

На території України не допускається розташування іноземних військових баз.

Стаття 65. Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України. Громадяни відбувають військову службу відповідно до закону.

ЗАКОН УКРАЇНИ Про оборону України

Стаття 16. Завдання підприємств, установ та організацій і обов'язки їх посадових осіб у сфері оборони

Підприємства, установи та організації усіх форм власності:

- виконують державні оборонні замовлення, в тому числі проводять наукові дослідження та виконують розробки у сфері оборони, створюють і підтримують у готовності мобілізаційні потужності, зберігають матеріальні цінності мобілізаційн. резерву;
- здійснюють на договірних засадах виробництво і поставки Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, утвореним відповідно до законів України, та правоохоронним органам продукції, виконують інші роботи, надають комунально-побутові та інші послуги, що не входять у державне оборонне замовлення;
- здійснюють згідно із законодавством заходи щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації;
- забезпечують та беруть участь у здійсненні заходів цивільного захисту.

Посадові особи підприємств, установ та організацій усіх форм власності:

- виконують передбачені законодавством обов'язки у сфері оборони;
- сприяють забезпеченню ведення персонального військового обліку військовозобов'язаних і призовників, їх підготовці до військової служби, призову на строкову військову службу, навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори і під час мобілізації, створенню працівникам належних умов для виконання ними військового обов'язку згідно із законодавством, забезпечують здійснення заходів з їх військово-патріотичного виховання;
- несуть відповідальність за підготовку підприємств, установ та організацій до виконання мобілізаційних завдань, збереження матеріальних цінностей мобілізаційного резерву;
- забезпечують виробництво оборонної продукції та постачання її за призначенням у встановлені строки та за визначеною номенклатурою, а також виконання робіт, надання послуг.

Стаття 17. Права та обов'язки громадян України у сфері оборони

Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є конституційним обов'язком громадян України.

Громадяни України чоловічої статі, придатні до проходження військової служби за станом здоров'я і віком, а жіночої статі - також за відповідною фаховою підготовкою, повинні виконувати військовий обов'язок згідно із законодавством.

Громадяни проходять військ.службу, службу у військ.резерві та виконують військ.обов'язок у запасі відповідно до законодавства.

Громадяни, які проходять державну військову службу та службу у військовому резерві у Збройних Силах України, при виконанні обов'язків служби носять військову форму одягу, їм довічно встановлюються законом військові звання. Порядок позбавлення військового звання визначається законом.

В умовах воєнного стану відповідно до закону допускається примусове вилучення приватного майна та відчуження об'єктів права приватної власності громадян з наступним повним відшкодуванням їх вартості у порядку та терміни, встановлені КМУ.

Громадяни України в установленому законом порядку можуть створювати громадські організації для сприяння зміцненню оборони держави.

ЗАКОН УКРАЇНИ Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію

Стаття 21. Обов'язки підприємств, установ і організацій щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Підприємства, установи і організації зобов'язані:

- планувати і здійснювати заходи щодо розробки мобілізаційних планів та підготовки до виконання покладених на них мобілізаційних завдань (замовлень) і забезпечувати поставку продукції згідно зукладеними договорами (контрактами) та надавати звіти з цих питань відповідним органам виконавчої влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування, які є замовниками мобілізаційних завдань (замовлень);

- у разі їх ліквідації (реорганізації) своєчасно сповіщати про це відповідні органи державної влади, інші державні органи та органи місцевого самоврядування, з якими укладено договори (контракти) на виконання мобілізац. завдань (замовлень);

- здійснювати під час мобілізації заходи щодо переведення виробництва (діяльності) на функціонування в умовах особливого періоду;

- утримувати в належному стані техніку, будівлі, споруди та об'єкти інфраструктури, що належать для передачі в разі мобілізації Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту або призначені для спільного з ними використання у воєнний час;

- сприяти військовим комісаріатам у їх роботі в мирний час та під час мобілізації;

- забезпечувати своєчасне прибуття працівників, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному частинами третьою - п'ятою статті 22 цього Закону, на збірні пункти та до військових частин;

- забезпечувати в разі мобілізації доставку техніки на збірні пункти та у військ.частини згідно з моб.завданнями (замовлен.);

- здійснювати заходи щодо підготовки до розгортання спеціальних формувань, призначених для передачі в разі мобілізації до Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, розгортання та передачі їх в особливий період згідно з мобілізаційними планами;

- надавати під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні та інші матеріально-технічні засоби Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту згідно з мобілізаційними планами з наступним відшкодуванням їх вартості в порядку, встановленому законом;

- створювати та утримувати мобілізаційні потужності, створювати і зберігати мобілізаційний резерв матеріально-технічних і сировинних ресурсів згідно з мобілізаційними завданнями (замовленнями);

- забезпечувати формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізац та оборонного призначення

- вести облік військовозобов'язаних, резервістів і призовників із числа працюючих, здійснювати заходи щодо бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час і надавати звітність із цих питань відповідним органам державної влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування в установленому порядку;

- надавати відповідним органам державної влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування інформацію, необхідну для планування і здійснення мобілізаційних заходів;

- утворювати мобілізаційні підрозділи та призначати працівників з питань мобілізац. роботи;

- сприяти своїм працівникам, які є резервістами, у виконанні ними обов'язків служби у військ. резерві та своєчасному їх направленню до органів військ. управління, військових частин;

- у разі реєстрації (перереєстрації), переобладнання чи зняття з обліку транспортних засобів, які можуть бути призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період, подавати до відповідних органів та підрозділів, що згідно із Законом України "Про дорожній рух" здійснюють державну реєстрацію та облік транспортних засобів, документи з відміткою районного (міського) військового комісаріату про постановку їх на військ. облік (зняття з в/обліку).

2. Підприємства, установи і організації, які є виконавцями мобілізаційних завдань (замовлень) з виробництва продукції, укладають договори (контракти) з підприємствами, установами і організаціями-виробниками (співвиконавцями) комплектуючих виробів, постачальниками матеріально-технічних засобів, сировини.

3. Підприємства, установи і організації не можуть відмовлятися від укладання договорів (контрактів) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень), якщо їх можливості з урахуванням мобілізаційного розгортання та переданих їм матеріально-фінансових ресурсів дають змогу виконати ці мобілізаційні завдання (замовлення).

Стаття 22. Обов'язки громадян щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Громадяни зобов'язані:

- з'являтися за викликом до військових комісаріатів (військовозобов'язані СБУ - за викликом Центрального управління або регіонального органу СБУ, військовозобов'язані Служби зовнішньої розвідки України - за викликом Служби зовнішньої розвідки України) для постановки на військовий облік та визначення призначення на воєнний час;

- надавати в установленому порядку під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні засоби та інше майно, власниками яких вони є, Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту з наступним відшкодуванням державою їх вартості в порядку, встановленому законом

2. Громадяни, які перебувають у запасі і не призвані на військову службу або не залучені до виконання обов'язків щодо мобілізації за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, під час мобілізації, можуть бути відповідно до закону залучені до виконання робіт, які мають оборонний характер.

Громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність, виконують мобілізаційні завдання (замовлення) згідно з укладеними договорами (контрактами).

3. Під час мобілізації та переведення Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту на штати воєнного часу громадяни (крім тих, які проходять службу у військовому резерві) зобов'язані з'явитися до військових частин або на збірні пункти військових комісаріатів у строки, зазначені в отриманих ними документах (мобілізаційних розпорядженнях, повістках або розпорядженнях військових комісарів (військовозобов'язані СБУ - керівників органів, де вони перебувають на військовому обліку, військовозобов'язані Служби зовнішньої розвідки України - за викликом Служби зовнішньої розвідки України, військовозобов'язані Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту - керівників відповідних органів управління центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту)). Резервісти зобов'язані з'явитися до військових частин у строки, визначені командирами військових частин, в яких вони проходять службу у військовому резерві

4. Громадяни, які перебувають у запасі, завчасно приписуються до військових частин для проходження військової служби у воєнний час або до інших підрозділів чи формувань для виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу

5. **Призов громадян на військову службу (крім тих, що проходять службу у військовому резерві) під час мобілізації або залучення їх до виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, здійснюють місцеві органи виконавчої влади через військові комісаріати (військовозобов'язаних Служби безпеки України - Центральне управління або регіональні органи СБУ, військовозобов'язаних Служби зовнішньої розвідки України - Служба зовнішньої розвідки України, військовозобов'язаних Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту - відповідні органи управління центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту. Резервістів на військову службу під час оголошення мобілізації призивають командири військових частин, в яких вони проходять службу у військовому резерві.**

Військовозобов'язані та резервісти, які перебувають на зборах, у разі оголошення мобілізації продовжують перебувати на зборах. За необхідності зазначені особи призиваються на військову службу командирами відповідних військових частин за розпорядженням ГШ ЗСУ.

Особливості проходження медичного обстеження військовозобов'язаними та резервістами під час мобілізації на особливий період визначаються Мін. оборони України спільно з МОЗ України.

6. Громадянам, які перебувають на військовому обліку, з моменту оголошення мобілізації забороняється зміна місця проживання без дозволу посадової особи, визначеної у частині третій цієї статті

Стаття 23. Відстрочка від призову на військову службу під час мобілізації

Не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані:

- 1) - заброньовані на період мобілізації та на воєнний час за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, а також за підприємствами, установами і організаціями в порядку, встановленому КМУ;**
- 2) - визнані відповідно до висновку військово-лікарської комісії (ВЛК) тимчасово непридатними до в/служби за станом здоров'я на термін до шести місяців (з наступним проходж. ВЛК);**
- 3) – жінки та чоловіки, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років (такі жінки і чоловіки можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди тільки за місцем проживання);**
- 4) - жінки та чоловіки, які самостійно виховують дитину (дітей) віком до 18 років (такі особи можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди і тільки за місцем проживання);**
- 5) - жінки та чоловіки, на утриманні яких перебуває дитина-інвалід підгрупи А віком до 18р.;**
- 6) - жінки та чоловіки, на утриманні яких перебуває дитина з інвалідністю, яка має будь-які види порушень функцій організму III-IV ступеня їх вираження та обмеження життєдіяльності будь-якої категорії II-III ступеня їх вираження відповідно до критеріїв встановлення інвалідності дітям, затверджених Кабінетом Міністрів України, або дитина з інвалідністю, яка має функціональні порушення в організмі та обмеження життєдіяльності, що відповідають критеріям для встановлення I чи II групи інвалідності для повнолітньої особи згідно з порядком, затвердженим Кабінетом Міністрів України (такі особи можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди і тільки за місцем проживання);**
- 7) - жінки та чоловіки, на утриманні яких перебуває повнолітня дитина, яка є особою з інвалідністю I чи II групи, до досягнення нею 23 років;**
- 8) - усиновителі, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, на утриманні яких перебувають діти-сироти або діти, позбавлені батьківського піклування, віком до 18 років (такі особи можуть бути призвані на в/службу у разі їх згоди і тільки за місцем проживання);**
- 9) - зайняті постійним доглядом за особами, що його потребують, відповідно до законодавства України, в разі відсутності інших осіб, які можуть здійснювати такий догляд;**
- 10) - народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим;**
- 11) - інші військовозобов'язані або окремі категорії громадян у передбачених законами випадках**

Призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період не підлягають також:

- 12) - здобувачі фахової передвищої та вищої освіти, асистенти-стажисти, аспіранти та докторанти, які навчаються за денною або дуальною формами здобуття освіти;**
- 13) - наукові і науково-педагогічні працівники закладів вищої та фахової передвищої освіти, наукових установ та організацій, які мають вчене звання та/або науковий ступінь, і педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, за умови що вони працюють відповідно у закладах вищої чи фахової передвищої освіти, наукових установах та організаціях, закладах загальної середньої освіти за основним місцем роботи не менш як на 0,75 ставки;**

14) - жінки та чоловіки, чії близькі родичі (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати, дід, баба або рідний (повнорідний, неповнорідний) брат чи сестра) загинули або пропали безвісти під час проведення антитерористичної операції з числа:

- **військовослужбовців або працівників** утворених відповідно до законів України військових формувань, що захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, **які загинули або пропали безвісти** під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення;

- **працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися** до забезпечення проведення антитерористичної операції та **загинули або пропали безвісти** під час забезпечення проведення антитерористичної операції безпосередньо в районах та у період її проведення;

- **осіб, які загинули або пропали безвісти** під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, за умови що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів;

- **осіб, які загинули або пропали безвісти** під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах її проведення у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, але в подальшому такі добровольчі формування не були включені до складу утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів, і виконували завдання антитерористичної операції у взаємодії з утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами.

Особи, зазначені в абзацах четвертому - восьмому частини другої цієї статті, у зазначений період можуть бути призвані на військову службу за їхньою згодою.

19) - **Не підлягають призову на військову службу під час часткової мобілізації протягом шести місяців з дня звільнення з військової служби військовозобов'язані з числа громадян, які проходили військову службу за призовом під час мобілізації та були звільнені зі служби у запас** (крім військовослужбовців, зарахованих на службу у військовому оперативному резерві першої черги). Такі особи у зазначений період можуть бути призвані на військову службу за їх згодою.

ЗАКОН УКРАЇНИ Про військовий обов'язок і військову службу

Стаття 1. Військовий обов'язок

1. Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є конституційним обов'язком громадян України.

3. Військовий обов'язок включає:

- підготовку громадян до військової служби;
- приписку до призовних дільниць;
- прийняття в добровільному порядку (за контрактом) та призов на військ. службу;
- проходження військової служби;
- виконання військового обов'язку в запасі;
- проходження служби у військовому резерві;
- дотримання правил військового обліку.

9. Щодо військового обов'язку громадяни України поділяються на такі категорії:

допризовники - особи, які підлягають приписці до призовних дільниць;

призовники - особи, приписані до призовних дільниць;

військовослужбовці - особи, які проходять військову службу;

військовозобов'язані - особи, які перебувають у запасі для комплектування Збройних Сил України та інших військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави;

резервісти - особи, які проходять службу у військовому резерві Збройних Сил України, інших військових формувань і призначені для їх комплектування у мирний час та в особливий період";

10. Громадяни України, які приписані до призовних дільниць або перебувають у запасі Збройних Сил України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України чи проходять службу у військовому резерві, зобов'язані:

- **прибувати за викликом районного (об'єднаного районного), міського (районного у місті, об'єднаного міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки** (далі - відповідні районні (міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки), Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, відповідного підрозділу Служби зовнішньої розвідки України для оформлення військово-облікових документів (посвідчень про приписку до призовних дільниць, військових квитків, тимчасових посвідчень військовозобов'язаних), приписки, проходження медичного огляду, направлення на підготовку з метою здобуття або вдосконалення військово-облікової спеціальності, призову на військову службу або на збори військовозобов'язаних та резервістів;

- **проходити медичний огляд та лікування в лікувально-профілактичних закладах згідно з рішеннями комісії з питань приписки, призовної комісії або військово-лікарської комісії** відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки, закладів охорони здоров'я Служби безпеки України, а у Службі зовнішньої розвідки України - за рішенням керівників відповідних підрозділів або військово-лікарської комісії Служби зовнішньої розвідки України";

- **проходити підготовку до військової служби, військову службу і виконувати військовий обов'язок у запасі;**

- **виконувати правила військового обліку, встановлені законодавством.**

Стаття 2. Військова служба і виконання військового обов'язку в запасі

1. Військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України, іноземців та осіб без громадянства, пов'язаній із обороною України, її незалежності та територіальної цілісності. Час проходження військової служби зараховується громадянам України до їх страхового стажу, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби.

6. Види військової служби:

- строкова військова служба;
- військова служба за призовом під час мобілізації, на особливий період;
- військова служба за контрактом осіб рядового складу;
- військова служба за контрактом осіб сержантського і старшинського складу;
- військова служба (навчання) курсантів вищих військових НЗ, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, відділення військової підготовки.
- військова служба за контрактом осіб офіцерського складу;
- військова служба за призовом осіб офіцерського складу.
- військова служба за призовом осіб із числа резервістів в особливий період";

- На військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період у визначеному цим Законом порядку для оперативного доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань призиваються громадяни України, які уклали контракти про проходження служби у військовому резерві та/або зараховані до військового оперативного резерву".

Стаття 5. Склад військовослужбовців, резервістів і військовозобов'язаних. Військові звання

1. Військовослужбовці, резервісти та військовозобов'язані поділяються на:

- **рядовий склад** (солдат, старший солдат);
- **сержантський і старшинський склад** (мол.сержант,сержант,старшийсержант, старшина, прапорщик, старш. прапорщик);
- **офіцерський склад** (молодший лейтенант, лейтенант, старший лейтенант, капітан, майор, підполковник, полковник, генерал-майор, генерал-лейтенант, генерал-полковник, генерал армії України);

ПРИПИСКА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ДО ПРИЗОВНИХ ДІЛЬНИЦЬ. ПРИЗОВ І ПРИЙНЯТТЯ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ

Стаття 14. Приписка громадян України до призовних дільниць 1. Приписка громадян України чоловічої статі до призовних дільниць проводиться з метою взяття їх на військовий облік, визначення наявних призовних ресурсів, ступеня придатності до військової служби, встановлення освітнього рівня, здобутої спеціальності або професії, рівня фізичної підготовки, вивчення особистих якостей.

3. До призовних дільниць щороку протягом січня - березня приписуються допризовники, яким у рік приписки виповнюється 17 років. Приписка проводиться районними (міськими) військовими комісаріатами за місцем проживання.

6. Для приписки до призовної дільниці громадяни України зобов'язані особисто прибути до районного (міського) військового комісаріату в строк, зазначений у повістці, та подати необхідні документи, перелік яких устанавлюється Мін. оборони України.

11. Громадянам України, приписаним до призовних дільниць, видаються посвідчення про приписку, роз'яснюються права та обов'язки, правила військового обліку та відповідальність за порушення цих правил.

Стаття 15. Призовний вік. Призов громадян України на строкову військову службу

1. На строкову військову службу призиваються придатні для цього за станом здоров'я громадяни України чоловічої статі, **яким до дня відправлення у військові частини виповнилося 18 років, та старші особи, які не досягли 27-річного віку і не мають права на звільнення або відстрочку від призову на строкову військову службу.**

2. Громадяни призовного віку в добровільному порядку можуть бути прийняті на військову службу за контрактом на умовах, передбачених ч.1 ст.20 цього Закону, та в порядку, визначеному положеннями про проходження в/служби громадянами України.

6. Строки проведення призову (призовів) громадян України на строкову військову службу визначаються Указом Президента України. Такий указ публікується в засобах масової інформації не пізніш як за місяць до закінчення року, що передує року призову (призовів) громадян України на строкову військову службу, крім указу про призов (призови) громадян України на строкову військову службу в особливий період, **який публікується не пізніш як за місяць до початку проведення призову (призовів) громадян України на строкову військову службу.**

8. Після набрання чинності Указом Президента України щодо проведення чергового призову:

- **призовники, яким надійшла повістка районного (міського) військового комісаріату на прибуття до призовної дільниці для проходження призовної комісії, зобов'язані прибути в пункт і у строк, зазначені в повістці;**

- **у разі якщо за будь-яких обставин повістка не надійшла, громадяни призовного віку зобов'язані з'явитися до призовної дільниці в десятиденний строк з дня початку відповідного чергового призову, визначеного Указом ПУ;**

- **призовники, які змінили місце проживання, зобов'язані в семиденний строк прибути до районного (міського) військового комісаріату за новим місцем проживання для взяття на військовий облік;**

- керівники підприємств, установ, організацій і навчальних закладів незалежно від підпорядкування та форм власності на вимогу військових комісаріатів забезпечують своєчасне прибуття громадян призовн. віку до приз. дільниць

9. У ході проведення чергового призову зміна місця військового обліку громадян призовного віку не допускається, за винятком підтверджених відповідними документами випадків, які передбачають:

- переведення на роботу в іншу місцевість;
- переїзд на нове місце проживання;
- прийняття до навчального закладу і вибуття в іншу місцевість для продовження навчання;
- направлення за розподілом на роботу в іншу місцевість після закінчення навчального закладу.

10. У разі неявки призовника без поважних причин за викликом районного (міського) військового комісаріату на призовну комісію він несе відповідальність, установлену законом

11. Поважними причинами неприбуття призовників до призовних дільниць у строк, установлений військовим комісаріатом, які підтверджені відповідними документами, визнаються:

- перешкода стих. характеру, хвороба призовника або інші обставини, які позбавили його можливості особисто прибути у зазначені пункт і строк;
- смерть його близьких родича (батьків, дружини, дитини, рідних брата, сестри, діда, баби) або близьк. родича його дружини.

Стаття 17. Відстрочка від призову на строкову військову службу

1. Відстрочка від призову на строкову військову службу надається призовникам за рішенням районної (міської) призовної комісії відповідно до цього Закону за сімейними обставинами, станом здоров'я, для здобуття освіти та продовження професійної діяльності.

2. Відстрочка від призову на строкову військову службу за сімейними обставинами за їх бажанням надається призовникам, які мають:

1) непрацездатних батька і матір чи одинокого непрацездатного батька (одинокую непрацездатну матір) або непрацездатних осіб, під опікою, піклуванням чи на утриманні яких перебував призовник, або осіб, над якими призовник здійснює опіку чи піклування, якщо вони не мають інших працездатних осіб - громадян України, зобов'язаних відповідно до законодавства їх утримувати. Непрацездатність зазначених осіб визначається в порядку, встановленому законодавством;

2) неповнолітніх рідних (повнорідних чи неповнорідних) братів і сестер або непрацездатних рідних (повнорідних чи неповнорідних) братів і сестер незалежно від їх віку, якщо вони не мають інших працездатних осіб, крім призовника, зобов'язаних відповідно до законодавства їх утримувати;

3) одинокого батька або одинокую матір, у яких на утриманні перебувають двоє чи більше неповнолітніх дітей, до досягнення старшим із них повноліття за умови офіційного працевлаштування призовника;

4) дитину віком до трьох років або дитину старшу трьох років, яка виховується без матері у зв'язку з її смертю або за рішенням суду;

5) двох і більше дітей; 6) дитину з інвалідністю; 7) дружину з інвалідністю; 8) вагітну дружину.

3. Відстрочка від призову на строкову військову службу за сімейними обставинами за власним бажанням може надаватися призовнику, який є особою з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

5. У разі якщо призову на строкову військову службу підлягають кілька синів одночасно, відстрочка може надаватися одному з них за їх бажанням з урахуванням пропозиції батьків на час проходження строкової військової служби братами, до звільнення в запас одного з них.

6. Районна (міська) призовна комісія може прийняти рішення про надання призовнику відстрочки від призову на строкову військову службу за сімейними обставинами, незважаючи на небажання призовника нею скористатися, виходячи при цьому з того, що його призов може суттєво погіршити матеріальне становище осіб, яких відповідно до законодавства він повинен утримувати.

7. Відстрочка від призову на строкову військову службу за станом здоров'я на строк до одного року надається призовникам, які визнані під час медичного огляду тимчасово непридатними до військової служби.

8. Відстрочка від призову на строкову військову службу для здобуття освіти на весь період навчання надається громадянам призовного віку, які навчаються:

- у закладах загальної середньої освіти III ступеня та професійної (професійно-технічної) освіти з денною формою навчання. У разі досягнення такими призовниками 21-річного віку відстрочка втрачає силу;

- у закладах фахової передвищої освіти з денною формою навчання, у тому числі під час здобуття початкового рівня (короткого циклу) та першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за програмами ступеневої системи освіти;

- у закладах фахової передвищої та/або вищої освіти з денною формою навчання, у тому числі під час здобуття наступного ступеня освіти;

- у закладах середньої або вищої духовної освіти з денною формою навчання;

- в інтернатурі, аспірантурі або докторантурі з відривом або без відриву від виробництва.

Відстрочка від призову на строкову військову службу також надається громадянам України, які проходять військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу при вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти. Така відстрочка надається на весь період проведення військової підготовки та на строк, що триває від завершення такої підготовки до присвоєння громадянину України первинного військового звання офіцерського складу, але не довше ніж до кінця поточного року після завершення підготовки.

9. Право на відстрочку від призову на строкову військову службу для здобуття освіти також мають громадяни України, які в рамках міжнародних договорів України навчаються у закладах освіти інших держав.

11. Громадяни призовного віку, які перервали навчання у зв'язку з отриманням академічної відпустки, реалізують право на академічну мобільність, а також які поновлені у закладі вищої освіти, право на надану відстрочку від призову на строкову військову службу не втрачають.

12. У разі переведення призовників, які навчаються у закладах вищої чи фахової передвищої освіти з денною формою навчання, для навчання в інший заклад вищої чи фахової передвищої освіти із зазначеною формою навч. право на відстрочку від призову на стр.військову службу не втрачається.

13. Відстрочка від призову на строкову військову службу для продовження професійної діяльності надається таким громадянам призовного віку:

- педагогічним працівникам, які здобули вищу освіту, основним місцем роботи яких є заклади загальної середньої освіти, за умови повного навантаження на займаній посаді, - на весь період їх роботи за спеціальністю;

- медичним працівникам, за умови повного навантаження на займаній посаді, - на весь період їх роботи за фахом у сільській місцевості;

- священнослужителям, які закінчили заклади вищої або середньої духовної освіти і займають посаду в релігійних організаціях, що діють на основі статуту (положення), зареєстрованого у встановленому порядку, - на час виконання обов'язків священнослужителя;

- сільським, селищним, міським головам - на строк виконання ними цих повноважень;

- особам, які мають ступінь доктора філософії (кандидата наук)/доктора мистецтв або доктора наук та працюють на посадах за спеціальністю відповідно до групи спеціальностей за галузями знань (науки)/мистецтв, за якими присуджено науковий/освітньо-творчий ступінь, - на весь період їх роботи за цією спеціальністю;

**- резервістам - на весь період служби у військовому резерві;
- поліцейським, особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівникам Державного бюро розслідувань - на весь період їх служби";**

14. Відстрочка від призову на строкову військову службу надається призовникам, яким повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення або стосовно яких кримінальна справа розглядається судом, - до прийняття відповідного рішення.

15. У випадках, не передбачених цим Законом, відстрочка від призову на строкову військову службу може бути надана призовникам згідно з рішеннями призовних комісії А Р Крим, обласних та Київської міської призовних комісій за поданням районних (міських) приз. комісій.

16. Призовники, яким надано відстрочку від призову на строкову військову службу, зобов'язані щороку до 1 жовтня подавати у районні (міські) військові комісаріати документи, що підтверджують їх право на відстрочку.

17. Призовники, які втратили підстави для надання відстрочки від призову на строкову військову службу, а також особи, які не мають права на відстрочку або підстав для звільнення від призову на строкову військову службу, передбачених статтями 17 та 18 цього Закону, і не призвані з різних причин на строкову військову службу у встановлені строки, повинні бути призвані під час здійснення чергового призову.

Стаття 18. Звільнення від призову на строкову військову службу

1. Від призову на строкову військову службу в мирний час звільняються громадяни України:

- які визнані за станом здоров'я непридатними до військової служби в мирний час;
- які до дня відправлення на строкову військову службу досягли 27-річного віку;
- які виконали обов'язки служби у військовому резерві протягом строків першого та другого контрактів;
- батько або мати, рідний (повнорідний, неповнорідний) брат або сестра яких загинули, померли або стали інвалідами під час проходження військової служби або зборів військовозобов'язаних. Призовники, які мають право на звільнення від призову на цій підставі, можуть його не використовувати;
- які до набуття громадянства України пройшли військову службу в інших державах;
- які були засуджені за вчинення злочину до позб. волі, обмеження волі, у тому числі із звільн. від відбування покарання;
- яким після закінчення ВНЗ присвоєно військові (спеціальні) звання офіцерського (начальницького) складу.

ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Стаття 22. Граничний вік перебування на військовій службі

1. Граничний вік перебування на військовій службі встановлюється:

- 1) для військовослужбовців рядового, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом,
- до 45 років;
- 2) для військовослужбовців молодшого офіцерського складу
- до 45 років;
- 3) для в/сл. старшого оф.складу: майорів (кап. 3 рангу), підполковників (кап. 2 рангу)
полковників (капітанів 1 рангу)
- до 50 років;
- до 55 років;
- 4) для військовослужбовців вищого офіцерського складу
- до 60 років;

5) для в/зобов'язаних та резервістів, які призиваються на в/службу за призовом під час мобілізації, на ос.період, та в/службовців, які проходять в/службу під час ос.періоду, -до досягнення граничн. віку перебування в запасі та у військ.резерві

Стаття 23. Строки військової служби

1. Строки строкової військової служби в календарному обчисленні встановлюються:

- для солдатів і матросів, сержантів і старшин, які проходять строкову військову службу в ЗСУ та інших військових формувань - до 18 місяців;
- для осіб, які на час призову на строкову військову службу мають ступінь вищої освіти спеціаліст або магістр, - до 12 місяців.

Стаття 27. Зарахування в запас. Категорії запасу

1. У запас Збройних Сил України та інших військових формувань зараховуються громадяни України, які придатні за станом здоров'я до проходження військової служби в мирний або воєнний час і не досягли граничного віку перебування в запасі. Вони перебувають на військ. обліку в районних (міських) військових комісаріатах та відповідних органах інших військових формувань.

2. Запас військовозобов'язаних поділяється на першу і другу категорії.

3. До запасу першої категорії належать військовозобов'язані, які проходили військову службу та здобули під час її проходження військово-облікову спеціальність.

4. До запасу другої категорії належать військовозобов'язані, які не здобули військово-облікової спеціальності під час проходження військової служби або не проходили військової служби, а також військовозобов'язані-жінки.

Стаття 28. Розряди запасу та граничний вік перебування військовозобов'язаних у запасі

1. Запас військовозобов'язаних поділяється на два розряди, що встановлюються залежно від віку в/зобов'язаних.

2. Військовозобов'язані, які перебувають у запасі та мають військові звання рядового, сержантського і старшинського складу, поділяються на розряди за віком:

1) перший розряд - до 35 років;

2) другий розряд - до 60 років.

3. Особи офіцерського складу, які перебувають у запасі, поділяються на розряди за віком:

1) перший розряд:

- молодший офіцерський склад - до 45 років;

старший офіцерський склад:

- майор (капітан 3 рангу), підполковник (капітан 2 рангу) - до 50 років;

- полковник (капітан 1 рангу) - до 55 років;

- вищий офіцерський склад - до 60 років;

2) другий розряд:

молодший та старший офіцерський склад - до 60 років;

вищий офіцерський склад - до 65 років.

4. Граничний вік перебування в запасі другого розряду є граничним віком перебування в запасі та у військ. резерві.

Стаття 34. Персонально-якісний, персонально-первинний та персональн. облік призовників і військовозобов'язаних
5. ПЕРСОНАЛЬНИЙ облік призовників і військовозобов'язаних передбачає облік відомостей щодо призовників і військовозобов'язаних за місцем їх роботи або навчання та покладається на керівників підприємств, установ, організацій і навчальних закладів незалежно від підпорядкування і форм власності.

Стаття 35. Загальний і спеціальний облік військовозобов'язаних та облік резервістів

1. На загальному військовому обліку перебувають військовозобов'язані, не заброньовані за органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями на період мобілізації та на воєнний час.

2. На спеціальному військовому обліку перебувають військовозобов'язані, заброньовані за органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями на період мобілізації та на воєнний час.

Стаття 37. Взяття на військовий облік, зняття та виключення з нього

1. Взяттю на військовий облік призовників та військовозобов'язаних у Р(М)ВК підлягають громадяни України:

1) на військовий облік призовників:

- приписані до призовних дільниць;
- які прибули з інших місцевостей (адміністративно-територіальних одиниць) України або з-за кордону на нове місце прож.;
- які набули громадянства України і згідно з цим Законом підлягають приписці до призовних дільниць;

2) на військовий облік військовозобов'язаних:

- звільнені з військової служби в запас;
- які припинили альтернативну (невійськову) службу в разі закінчення строку її проходження або достроково відповідно до Закону України "Про альтернативну (невійськову) службу";
- військовозобов'язані, які прибули з інш. місцевостей (адмін.-територ. одиниць) України або з-за кордону на нове місце прож.;
- звільнені зі служби поліцейські, особи начальницького та рядового складу Міністерства внутрішніх справ України, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту (крім осіб, прийнятих на службу цивільного захисту у порядку, визначеному Кодексом цивільного захисту України, до проходження строкової військової служби), Державної кримінально-виконавчої служби України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику;
- які набули громадянства України і згідно з цим Законом підлягають взяттю на облік військовозобов'язаних;
- виключені з військового обліку Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України;
- які відповідно до статті 18 цього Закону звільнені від призову на строкову військову службу;
- які досягли граничного (27-річного) віку під час перебування на військовому обліку призовників.

3. Призовники та військовозобов'язані після прибуття до нового місця проживання зобов'язані в семиденний (7) строк стати на військовий облік та не раніше ніж за три дні до вибуття з місця проживання знятися із зазначеного обліку.

4. У воєнний час виїзд призовників і військовозобов'язаних з місця проживання без дозволу Р(М)ВК забороняється.

5. Зняття з військового обліку призовників та військовозобов'язаних у військових комісаріатах (військовозобов'язаних СБУ у Центральному управлінні або регіональних органах СБУ) підлягають громадяни України:

1) з військового обліку призовників:

- які вибувають в іншу місцевість (адміністративно-територіальну одиницю) України до нового місця проживання;
- які вибувають на строк **більше трьох місяців** за межі України;
- які взяті згідно з рішеннями комісії з питань приписки або призовної комісії на облік військовозобов'язаних;
- які отримали військ. звання офіцер. складу після проходження військ. підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу;
- які припинили альтернативну (невійськову) службу в разі закінчення строку її проходження або достроково відповідно до Закону України «Про альтернативну (невійськову) службу»;

2) з військового обліку військовозобов'язаних:

- які вибувають в іншу місцевість (адміністративно-територіальну одиницю) України до нового місця проживання;
- які після проходження строкової військової служби прийняті на військову службу до інших військових формувань або на службу до Національної поліції, податкової міліції, в органи і підрозділи цивільного захисту, в Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України та в Державну кримінально-виконавчу службу України;
- які вибули на строк **більше трьох місяців** за межі України;
- в інших випадках за рішенням Міністерства оборони України.

6. Виключенню з військового обліку у районних (міських) військових комісаріатах (військовозобов'язаних СБУ у Центральному управлінні або регіональних органах, військовозобов'язаних Служби зовнішньої розвідки України у відповідному підрозділі Служби зовн. розвідки України) підлягають громадяни України, які:

- 1) призвані чи прийняті на військову службу;
- 2) проходять військову службу (навчання) у вищих ВНЗ і військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів;
- 3) визнані військово-лікарськими комісіями непридатними до військової служби з виключенням з військового обліку;
- 4) досягли граничного віку перебування в запасі;
- 5) припинили громадянство України;
- 6) були раніше засуджені до позбавлення волі за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину;
- 7) направлені для відбування покарання до установ виконання покарань або до яких заст. примусові заходи мед. характеру;
- 8) не отримали до 40-річного віку військово-облікової або спорідненої з нею спеціальності; 9) померли.

7. Взяття на військовий облік військовозобов'язаних Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України здійснюється з урахуванням особливостей, визначених законами України "Про СБУ" і "Про Службу зовнішньої розвідки України"

Стаття 38. Обов'язки органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, посадових осіб, призовників і військовозобов'язаних щодо виконання правил військового обліку

В адміністративно-територіальних одиницях, де немає військових комісаріатів, відповідні органи місцевого самоврядування, керівники підприємств, установ та організацій, у тому числі навчальних закладів, незалежно від підпорядкування і форм власності зобов'язані на вимогу військових комісаріатів **сповіщати призовників і**

військовозобов'язаних про їх виклик до військових комісаріатів, забезпечувати своєчасне прибуття за цим викликом, у семиденний строк повідомляти районні (міські) військові комісаріати про прийняття на роботу (навчання) та звільнення з роботи (навчання) призовників і військовозобов'язаних.

10. Призовники та військовозобов'язані в разі зміни їх сімейного стану, стану здоров'я, адреси місця проживання (перебування), освіти місця роботи і посади зобов'язані ОСОБИСТО в семиденний (7) строк повідомити про це орган, де вони перебувають на військовому обліку.

КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ - 2021

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО В/ОБОВ'ЯЗОК І В/СЛУЖБУ

Стаття 335. Ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу - карається обмеженням волі на строк до трьох (3) років.

Стаття 336. Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період.

Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період -

- карається позбавленням волі на строк від трьох до п'яти (3-5) років;

Стаття 337. Ухилення від військового обліку або навчальних (спеціальних) зборів

1. Ухилення призовника, військовозобов'язаного, резервіста від військового обліку після попередження, зробленого відповідним керівником територіального центру комплектування та соціальної підтримки, керівниками відповідних органів Служби безпеки України, відповідних підрозділів Служби зовнішньої розвідки України, -

- карається штрафом від трьохсот до п'ятисот (300-500 н.м.д.г) (5100-8500грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до одного (1) року.

2. **Ухилення військовозобов'язаного, резервіста від навчальних (спеціальних) зборів -**

- карається штрафом від п'ятисот до семисот (500-700 н.м.д.г) (8500-11900грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох (2) років.

КОДЕКС УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 210. Порушення призовниками військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку

Порушення призовниками, військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку

- тягне за собою накладення штрафу від тридцяти до п'ятдесяти (30-50 н.м.д.г.) (510-850грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

- Повторне протягом року вчинення порушення, передбаченого частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, а також вчинення такого порушення в особливий період -

тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста (50-100 н.м.д.г.) (850-1700грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 210¹. Порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію

Порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію -

- тягне за собою накладення штрафу на громадян від ста до двохсот (100-200 н.м.д.г.) (1700-3400грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від двохсот до трьохсот (200-300 н.м.д.г.) (3400-5100грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення порушення, передбаченого частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, а також вчинення такого порушення в особливий період -

- тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від двохсот до трьохсот (200-300 н.м.д.г.) (3400-5100грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від трьохсот до п'ятисот (300-500 н.м.д.г.) (5100-8500грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 211. Зіпсуття військово-облікових документів чи втрата їх з необережності

Зіпсуття або недбале зберігання призовниками, військовозобов'язаними і резервістами військово-облікових документів (посвідчень про приписку до призовних діляниць, військових квитків, тимчасових посвідчень військовозобов'язаних), яке спричинило їх втрату, -

- тягнуть за собою накладення штрафу від тридцяти до п'ятдесяти (30-50 н.м.д.г.) (510-850грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення порушення з числа передбачених частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, а також вчинення такого порушення в особливий період -

- тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста (50-100 н.м.д.г.) (850-1700грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян";

"Стаття 235. Територіальні центри комплектування та соціальної підтримки

Територіальні центри комплектування та соціальної підтримки розглядають справи про такі адміністративні правопорушення:

- 1) про порушення призовниками, військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку,
- 2) про порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію,
- 3) про зіпсуття військово-облікових документів чи втрату їх з необережності (статті 210, 210-1, 211 (крім правопорушень, вчинених військовозобов'язаними чи резервістами, які перебувають у запасі Служби безпеки України або Служби зовнішньої розвідки України)).

Від імені територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право керівники територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки";

Стаття 259 ч.1

"З метою складення протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, порушника може бути доставлено в поліцію, в підрозділ Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, до територіального центру комплектування та соціальної підтримки, до органу Державної прикордонної служби України, штабу громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону чи громадського пункту з охорони громадського порядку поліцейським, посадовою особою Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, військовослужбовцем чи працівником Державної прикордонної служби України або членом громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а при порушенні законодавства про державну таємницю або порушенні військовозобов'язаними чи резервістами, які перебувають у запасі Служби безпеки України, правил військового обліку, законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію - до органів Служби безпеки України її співробітником. Доставлення порушника з числа кадрових співробітників розвідувального органу України при виконанні ним своїх службових обов'язків здійснюється тільки у присутності офіційного представника цього органу";

б) у частині другій статті 262:

пункт 1 після слів "публічних закликів до невиконання вимог поліцейського" доповнити словами "при порушенні призовниками, військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку, порушенні законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію";

пункт 5 доповнити словами "а також при порушенні військовозобов'язаними чи резервістами, які перебувають у запасі Служби безпеки України, правил військового обліку, законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію".